

tempta, omplint de melodies l'ayre, / la verda cornamusa que s'infla sota un pi: / lo flabiol *espignador* re-fila, / i al floret de donzelles que desfila / marcant va la cadència lo cop del tamborí», *Canigó* I, 60; «la vesprada arriba: el fioviol del pastor ja no *espigna*; el so de les borombes dels bous, de les esquelles dels moltons i ovelles i dels esquellerons dels xais i cabridets, s'allunyen ubaga amunt cap a la masia ---», *Roca-Pastora* (1882) en Verdager, *Excursions* (ed. 1904, pàgina 69). La mateixa variant amb *-gn-* en Joan Segura (StaColQ.): «era impossible tancar les orelles al penetrant *espignet* dels gralls que guiaven els balladors» (*A Estones Perdudes*, p. 223), i en Mrn. Vayreda: «les cornetes de l'enemic *espignetaven* pels carrers de la vila» (*Carlinada*, cap. IV, p. 59).

Es indubtable, però, que fora d'aquests escriptors del Prepirineu i Segarra, la forma corrent del català oriental és *espignet*, que *AlcM* documenta en Pons i Massaveu, Jq. Ruyra i Pous i Pagès, i que Coromines usà sovint: «les joies cruels arrancaven crits çà i enllà, *espignets* aixordadors de la victòria: entortolligades pel meu cos les temptadores, mormolaven ---» (*Presons Imag.* XII, p. 111), «hauria jurat que, a l'eixir els lladres del castell, la veu del seu fill, que demanava clemència, havia ressonat amb un *espignet* dolorós» (*Silèr.*, VIII, 113), «tot dormint al bressol --- en les tenebres sento el seu *espignet* com un clarí de festa: una fosca volença del seu cor li deu donar a entendre que jo, el seu pare, sóc aquí» (*De Plaer no n'hi* --- VI, p. 204).

Espignet/-ignet sembla simplement un derivat del verb de so, *espingar*, a la manera de *xisclet*, *xiulet*, *refilet*, *aliret*, etc.; no tenim cap raó per dubtar-ne per més que sigui més aviat excepcional que sobre el derivat en *-et* es formi un nou verb, l'*espignetar* de Vayreda i *espignetar* de Raimon Caselles (*AlcM*); però d'altra banda la forma primitiva *espingar/-ignar* no sols té l'autoritat de Verdager, sinó que usa també *espingar* un barceloní despreocupat de recerques lèxiques, com Pons i Massaveu (*Auca de la Pepa*). Això donà lloc a admetre unes fantàstiques connexions occ. antigues. Però ho hem de desmentir rotundament.

Una paraula que ha estat llegida *espigadura* figura com a títol d'una composició satírica de Cerverí (ed. Ugolini, 100, Riq. 3), però això no es repeteix enlloc; de manera que l'existència de tal gènere és una suposició absolutament gratuïta per més que l'hagin acceptada diversos publicadors, sobretot Riquer.² Encara que hi hagi alguna base paleogràfica per a aquesta *n* en el ms. únic, es tracta del verb *espigar* i el derivat *espigadura* (el punt allargat que sol haver-hi sobre la *i* va ser pres erradament per una tilde de nasal) i es tracta simplement del verb conegut per a 'espigolar' (d'on 'espigoladura'), amb el sentit sarcàstic dels pobres esposos a qui hom deixa 'espigolar' allò que els amants han collit (veg. el comentari a l'ed. FitzPatrick-Coromines).³

Eliminats aquests esgarriaments, quina és l'etimologia? Crec que en definitiva és una onomatopeia, car no es pot desconèixer que la combinació *sping-* es

presta a suggerir un so agudíssim: el grup *ng* agreuja el valor impressiu de la *i*, en afegir-li l'element nasal i enèrgicament tancador *ng*; i fins es pot reconèixer que la combinació *sp-* hi ajuda.

Altrament ¿hi hauria alguna alternativa? N'hi ha una, verament, i fins seductora a primer cop d'ull. Tant Vayreda com Coromines; tant Verdager com Aguiló, ho apliquen a trompetes, cornetes i clarins, i el so del flabiol verdagerià no se n'allunya. Ara bé res més conegut que el nom de la corneta guerrera, o de la trompeta triomfal, que en grec és *σάλπιγξ, -ιγγος*, i això no va deixar de transcendir al món romà.⁴ Suposant que un verb **salpingare* se n'hagués extret en llatí de baixa època (per més que l'infinitiu grec clàssic és *σαλπίζειν*, les formes d'aorist, etc., com *ἐσάλπιγξε*, usada per Xenofont, i *ἐσάλπιγξα* en Homer, es prestaven a tal adaptació) això encreuat amb el si-*nònim* llatí *STRIDĒRE* (dit del xiular de la flauta, de les serps, de les fltxes, etc.) fóra concebible que produís **SPINGARE*. Però salta a la vista que una combinació tan rebuscada no és versemblant, no havent-hi cap descendent popular romànic de *salpinx* ni cap verb derivat (res en el *REW*); i àdhuc si n'hi hagués algun, no podria convence'ns cercar-hi l'origen d'un mot, que no sols és estrictament català, sinó de data recent i limitat al català oriental; tampoc altres combinacions.⁵

DERIV., veg. supra.

¹ *Espignet*, Labèrnia, com a mot «territorial» amb l'equivalent inexacte de *burleta*. — ² Irénée Cluzel observant també que les suposicions de Riquer (repetides a la *Lit. Cat.*, 133, 135) manquen de tota base (*Rom.* LXXXVII, 71-2) ja les descarta i voldria admetre que *espigar* allí és «épiër» i *espigadura* «chant du guet». També infundat. — ³ *Espingar* apareix realment, si bé és un hapax, en els *Auzels Cassadors* de Daudè de Pradas, però no té res a veure ni de lluny amb el sentit del nostre. Rayn. que només havia pres nota de quatre mots de context («espingan entro que veng») va traduir malament 'espigar' i així ho repeteix encara Schutz (v. 785) sense però atrevir-se a donar-ne cap comentari. Es tracta de la caça de ribera: «sel que te l'ànet remanrà / sus en la roba; l'autr'irà / cais *espingan*, entro que veng / pres de lui, ez adoncs no-s tenga / qu'en auta votz —Ho, ho— no crit». Tilander, que és l'home estudiós del llenguatge de la caça, i Lewent (*PMLA*, 1962, 14), reconeixen que l'explicació és obscura, però que en tot cas no és res d'"espigar"; i Tilander entén «to move, to walk rapidly» ço que correspon més o menys a la situació. Potser l'explicació a base del germanisme francès antic *espinguer* i variant dissimilada (permor del derivat *espingarde*) no és impossible, a base de passar de 'caminar saltant' a 'cuitar llestament, amb rapidesa i d'amagat'. En tot cas ja es veu que això no té res a veure ni amb el nostre *espignet* ni amb l'*espigadura* de Cerverí. Un altre mot, a eliminar de tota relació amb el que ens preocupa, és una paraula raríssima cast. *espiguete*, *-eta*, 'espècie d'agulla de pit', que Segl relacionà amb el grup del fr. *épingle* (*ZRPb.* XLII,